ВАЗОРАТИ МОЛИЯИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ МОЛИЯ ВА ИҚТИСОДИ ТОҶИКИСТОН

КАФЕДРАИ СИСТЕМА ВА ТЕХНОЛОГИЯИ ИТТИЛООТӢ ДАР ИҚТИСОДИЁТ

ДАСТУРИ МЕТОДИИ

таҷрибаомӯзии таълимӣ, истеҳсолӣ ва пешаздипломӣ барои ихтисосҳои 1-40010202-низом ва технологияи иттилоотӣ дар иқтисодиёт ва 1-4001020201-технологияҳои иттилоотии ҳисоби бухгалтерӣ

Душанбе – 2022

Мураттиб: н.и.и., дотсент Ашуров М.Н.

Дастури методии таҷрибаомӯзии таълимӣ, истеҳсолӣ ва пешаздипломӣ барои ихтисосҳои 1-40010202-низом ва технологияи иттилоотӣ дар иқтисодиёт ва 1-4001020201-технологияҳои иттилоотии ҳисоби бухгалтерӣ бо Қарори ҷаласаи Шӯрои илмӣ-методии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон № 7/4.14 аз 23.02.2022 ба нашр тавсия карда шудааст.

Муқарризон:
Раҳимов Ф.С. – номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент ДДМИТ
Фасеҳзода И.С.– номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент ДДМИТ

Дар дастури методии таҷрибаомӯзии таълимӣ, истеҳсолӣ ва пешаздипломӣ барои ихтисосҳои 1-40010202-низом ва технологияи иттилоотӣ дар иқтисодиёт ва 1-4001020201-технологияҳои иттилоотии ҳисоби бухгалтерӣ дар шакли назариявию амалӣ баррасӣ карда шудаанд. Дар дастур тарз ва воситаи гузаштани таҷрибаомӯзии таълимӣ, истеҳсолӣ ва пешаздипломӣ, шакл ва намудҳои муосири он дарҷ гардида, тартиби ташкил ва рушди фаъолияти таҷрибаомӯзӣ, махсусиятҳои он, хоса барои донишҷӯёни ихтисосҳои дар болозикргардида баррасӣ шудаанд.

Донишҷӯён бо истифода аз дастури мазкур метавонанд барои гузаштани таҷрибаомӯзии таълимӣ, истеҳсолӣ ва пешаздипломӣ ва навиштани ҳисобот машғул шаванд. Дастури мазкур имконият медиҳад, ки донишҷӯён дар раванди таҷрибаомӯзӣ корҳои лабораторӣ, навиштани мақолаҳои илмиро аз худ намоянд.

Мундарича

Муқаррароти умумӣ…………………………………………………… 4
Мақсади таҷрибаомузӣ…………………………………………… 5
Вазифаи таҷрибаомӯзӣ.. 6
Талабот ба натиҷаҳои азхудкунии таҷрибаомӯзӣ………………... 8
Макони баргузории таҷрибаомӯзӣ………………………………… 10
Ташкил ва идоракунии раванди таҷрибаомӯзӣ…………………... 11
Сохтор ва нақшаи таҷрибаомӯзии таълимӣ……………………… 19
Ҷамъбасти таҷрибаомӯзӣ.. 22
Таъминоти таълимӣ-методологӣ ва иттилоотии таҷрибаомӯзӣ.. 23
Замимаҳо 26

1.Муқаррароти умумӣ

Таҷрибаомӯзии таълимӣ, истеҳсолӣ ва пешадипломӣ яке аз қисматҳои ҷудонашавандаи нақшаи таълим мебошанд, ки барои дар амал татбиқ намудани донишҳои гирифташуда равона карда шудааст. Дар раванди таҷрибаомӯзӣ донишҷуён метавонанд назарияро бо амалия омехта кунанд, ки он дар мувофиқа бо талаботҳои Стандарти олии касбии ВМИҶТ ва Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон доир ба ихтисосҳои 1-40010202-низом ва технологияи иттилоотӣ дар иқтисодиёт ва 1-4001020201-технологияҳои иттилоотии ҳисоби бухгалтерӣ пешбинӣ гардидааст. Нақшаи таҷрибаомӯзӣ дар асоси барномаи таълимӣ муайян карда мешавад. Барномаи таълимии таҷрибаомӯзӣ аз тарафи кафедраи тахассусӣ дар 5 сол як маротиба таъсис дода шуда, муовини якум, муовини ректор оид ба таълим дар асоси қарори Шурои илмӣ-методӣ онро тасдиқ мекунад. Барномаи кори таҷрибаомӯзӣ тартиб ва нақша – графикро барои гузаронидани таҷрибаомӯзии соли равон муқаррар мекунад ва аз тарафи мудири кафедраи тахассусӣ тасдиқ мешавад.

Таҷрибаомӯзии таълимӣ, истеҳсолӣ ва пешадипломӣ дар асосӣ чунин санадҳои меъёриву ҳуқуқӣ тартиб дода шудааст:

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» аз 4 июли 2013 с. № 537;
- Қарори мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба тасдиқи стандарти давлатии талимии самти «Бизнес идора», ихтисоси 1-40010202-низом ва технологияи иттилоотӣ дар иқтисодиёт аз 29 сентябри 2017 № 14/202;
- Низомномаи намунавии ташкили раванди таълим дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити низоми кредитии таҳсилот, Бо қарори мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2015 тасдиқ шудааст;

- Низомномаи низоми кредитии таҳсилот дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон Бо қарори мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.12. 2016, №19/24 тасдиқ шудааст;
- Низомномаи намунавӣ дар бораи таҷрибаомӯзии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бо қарори мушовараи Вазорати маориф ва илм аз 28.08.2014, № 18/10 тасдиқ шудааст;
- Низомномаи роҳбарӣ ба корҳои илмии донишҷӯён, рисолаҳои хатмкунии бакалавриат, кори дипломии мутахассис ва магистр дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо қарори мушовараи Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31. 01. соли 2008 №2/17 тасдиқ шудааст;

2. Мақсади таҷрибаомузӣ.

Мақсади асосии таҷрибаомӯзии таълимӣ, истеҳсолӣ ва пешаздипломӣ барои мустаҳкам намудани донишҳои дар раванди таълим гирифташуда, мебошад.

2.1. Таҷрибаомӯзии таълимӣ. Барои омухтани мунтариҷаи фанҳои таълимии кафедра равона карда шудааст, ки аз чунин ҳадаҳо иборат мебошад ба монандӣ таҳким ва густариши донишҳои назариявӣ ва амалии дар рафти омӯзиш гирифташуда, ба даст овардани салоҳиятҳои додашуда барои фаъолияти ояндаи касбӣ ва қобилияти ба расмият даровардани натиҷаҳои кори бадастомада дар шакли презентатсия, гузоришҳои илмию техникӣ, мақола ва маърӯзаҳо дар конференсияҳои илмию техникӣ ва ғ мебошад. Таҷрибаомӯзии таълимӣ хусусияти шиносоикунанда дошта, вазифаи он ба донишҷӯён нишон додани фаъолияти муассисаи таҳсилоти олии касбӣ ва фаъолияти кормандони ин муасисаҳо мебошад. Ин имконият медиҳад, ки донишҷӯён бевосита раванди ташкили меҳнат, махсусиятҳои касбӣ ва дигар лаҳзаҳои амалиро бубинанд.

2.2. Таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ. Мақсади асосии таҷрибаомӯзии мазкур мустаҳкам намудани донишҳои назариявӣ дар раванди таълим мебошад. Таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ – раванди комплексие мебошад, ки дар он донишҷӯён намудҳои фаъолиятеро иҷро мекунанд, ки ихтисос муайян намудааст. Ин ба донишҷӯ имконият медиҳад, ки дониши назариявии бадастомадаро дар амалия татбиқ намуда баҳри ба даст овардани малакаҳои амалии ибтидоӣ дар ҳалли масъалаҳои мушаххас равона намояд. Таҷрибаомузии истехсолии донишҷуён дар корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо гузаронда мешавад, ки онҳо барои гирифтани малакаҳои амалии кор дар корхонаи интихобшуда дар вазифаи ба равия ихтисос мувофик таъин карда шудаанд.

2.3. Таҷрибаомӯзии пешаздипломӣ. Мақсади асосии таҷрибаомӯзии пешаздипломӣ ин ба даст овардани донишҳои назариявӣ ва амалӣ мебошад, ки барои бомуваффақият ба итмом расонидан ва ҳимояи рисолаи тахассусии хамт равона карда шудааст. Таҷрибаомӯзии пешаздипломӣ як қисмати асосии барномаи таълимӣ мебошад. Таҷрибаомӯзии пешаздипломӣ ин аввалин қадам барои таҳияи рисолаи хатм мебошад. Дар раванди он донишҷӯ донишҳои дар назария гирифта худро дар амалия татбиқ менамояд. Дар раванди таҷрибаомузӣ донишҷӯён метавонанд аз технологияҳои иттилоотӣ, аз ҷумла воситаҳои тарроҳӣ ва таҳияи автоматизатсия истифода баранд. Дар ин давара донишҷӯён метавонанд бо ҳуҷҷатҳои расмӣ кор ва фоъоилят намоянд

3. Вазифаи таҷрибаомӯзӣ.

Вазифаҳои асосии таҷрибаомӯзӣ аз омӯзиши сохтор ва фаъолияти корхона, шиносоӣ бо ҳуҷҷатҳо ва чораҳои бехатарӣ мебошад.

3.1. Таҷрибаомӯзии таълимӣ. Дар ҷараёни таҷрибаомӯзии таълимӣ донишҷу бояд:

- омӯзиши барномаҳои асосии ҷустуҷӯ ва мубодилаи иттилоот дар шабакаҳои компютерӣ;

- намудҳо ва тартиби коркарди иттилоот (таҳлил ва ба низом даровардани маълумот, таҳияи гузоришҳо, мақолаҳо ва ғ);
- кор бо барномаҳое, ки барои бақайдгирии натиҷаҳои бадастомадаи корҳои илмӣ дар шакли гузоришҳо, презентатсияҳо, мақолаҳо ва ғ. заруранд;
- ташаккул додани қобилияти кор ба сифати корбари компютери фардӣ, истифода бурдани воситаҳои нигаҳдории иттилоотҳои беруна барои мубодилаи маълумот байни мошинҳо, истифода бурдани забонҳо ва системаҳои барномасозӣ барои ҳалли масъалаҳои касбӣ, кор бо таъминоти барномавии таъиншуда;
- гузаронидани тадқиқоти пеш аз лоиҳаи объекти лоиҳакашӣ, таҳлили системавии соҳаи предмет, муносибатҳои онҳо, интихоби маълумоти ибтидоӣ барои лоиҳакашии системаҳои иттилоотӣ, ҷамъоварии системаи иттилоотӣ, мутобиқ кардани замимаҳо ба шароити тағйирёбандаи кор;
- омухтани иттилоотҳо ва шаклҳои он;

3.2. Таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ. Дар ҷараёни таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ донишҷу бояд донад:

- ба низом даровардан, муайян кардан ва мустаҳкам намудани донишҳои назариявӣ, ки ҳангоми тартиб додани барномаи таълимӣ дар асоси омӯзиши таҷрибаи ин ё он корхона (ташкилот, муассиса) гирифта шудааст;
- ба даст овардани таҷрибаи амалии кор дар як даста;
- азхуд намудани малакаи касбии кор, инчунин мустакилона гузоштан ва хал намудани масъалахои амалии соҳаи иқтисодиёт, молия ва муносибатҳои қарзӣ;
- ҷамъоварӣ, таҳлил ва коркарди маводи зарурӣ барои таҳия ва навиштани ҳисобот оид ба таҷриба ва кори ниҳоии тахассусӣ (бакалавр);
- таҳлили вазъи молиявии ташкилот;
- такмил додани сиёсати молиявии ташкилот;

➢ баланд бардоштани самаранокии идоракунии вазъи молиявии корхона;

3.3. Таҷрибаомӯзии пеш аз дипломӣ. Дар ҷараёни таҷрибаомӯзии пешаздипломӣ донишҷӯ бояд донад:

➢ интихоби мавзӯи рисолаи хатми тахассусӣ;

➢ ҷустуҷӯ ва интихоби адабиёт (китобҳои дарсӣ, монографияҳо, мақолаҳо дар матбуоти даврӣ) оид ба мавзӯи рисолаи хатми тахассусӣ;

➢ тахлили хамачонибаи ахбороти чамъшуда барои асоснок кардан;

➢ аҳамияти мавзӯи рисолаи тахассусии ниҳоӣ;

➢ вазифаҳо ва роҳҳои ноил шудан ба онҳо, инчунин натиҷаи интизории рисолаи ниҳоии тахассусӣ;

➢ омӯзиши фаъолияти як корхона (муассиса, ташкилот): дар соҳаи иқтисодиёт, ташкил ва идоракунии фаъолияти тиҷоратӣ, омӯзиши дастурҳо, ҳуҷҷатҳои меъёрӣ ва ғайра;

➢ муайян кардани мушкилоти рушди корхона;

➢ кор карда баромадани тадбирҳои ташкилию техникии бартараф намудани камбудиҳои ошкоршуда;

➢ муайян намудани натиҷаҳои молиявии корхона;

➢ таҳлили таъминоти иттилоотии фаъолияти тиҷоратӣ ва ғ;

4. Талабот ба натиҷаҳои азхудкунии таҷрибаомӯзӣ

4.1. Таҷрибаомӯзии таълимӣ. Талабот нисбат ба таҷрибаомӯзии таълимӣ аз он иборат мебошад, ки донишҷуён ҳангоми аз худ намудани нақшаи таълимии соли аввали таҳсил бояд чунин корҳоро ба анҷом расонида тавонанд:

➢ донишҷӯ бояд усулҳои ҷустуҷӯ ва табодули иттилоотро дар шабакаҳои локалӣ ва глобалӣ донад;

➢ донишҷӯ бояд технологияҳои иттилоотии ҷустуҷӯи иттилоот ва тарзи татбиқи онҳоро донад;

- қобилияти ҷамъоварӣ, сабт, коркард, гурӯҳбандӣ ва ба низом даровардани иттилоотро тавонад;
- нормахои забони адабии хозираи тачикӣ, маҳорати аз ҷиҳати мантиқӣ дуруст ва асоснок тартиб додани фикрҳоро аз худ кунанд.

4.2. Таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ. Дар таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ ҷиҳатҳои зерин муайян карда мешавад:

- самтгирӣ дар фазои касбият;
- мустаҳкам ва амиқ гардонидани дониши назариявӣ оид ба фанҳои дар давоми таҳсил дар донишгоҳ шунидашуда;
- мутобиқсозии донишҷӯ ба шароити воқеии кор дар муассисаҳо ва ташкилотҳои гуногун, андӯхтани таҷриба дар коллективҳои меҳнатӣ, банақшагирии кор дар ташкилот, иртибот ва иртибот дар соҳаи фаъолияти касбии оянда;
- фароҳам овардани шароит барои истифодаи амалии донишҳо дар соҳаи фанҳои умуми касбӣ, тахассусии компютерӣ ва математикӣ;
- ташаккул ва такмили малакаҳо ва малакаҳои ибтидоии касбӣ дар соҳаи истифодаи технологияҳои муосири иттилоотӣ;
- иҷрои вазифаҳо дар мансабҳои аввалия дар соҳаи истифодаи технологияҳои муосири иттилоотии иқтисодӣ;

4.3. Таҷрибаомӯзии пешаздипломӣ. Дар ин давра донишҷӯён метавонанд бо ҳуҷҷатҳои расмӣ кор ва фоъоилият намоянд.

- вазифахои сохаи фан ва усулхои халли онхо;
- бозорҳои захираҳои иттилоотӣ ва хусусиятҳои истифодаи онҳо;
- принсипҳои таъмини амнияти иттилоотӣ;
- технологияҳои тарҳрезии системаҳои иттилоотии ба касбӣ нигаронидашуда;
- талабот ба эътимоднокӣ ва самаранокии системаҳои иттилоотӣ дар соҳаи татбиқ;

- тахия ва ҳалли масъалаҳои тарҳрезии системаҳои иттилоотии ба касбӣ нигаронидашуда бо истифода аз усулҳо ва роҳҳои ҳалли гуногун;
- вазифаи тарҳрезии система ва ҳамгироии шабакаҳои локалӣ ва глобалиро барои хизматрасонӣ ба истифодабарандагони системаҳои иттилоотӣ гузоштан;
- гузоштан ва ҳалли масъалаҳои марбут ба ташкили муколамаи байни шахс ва системаи иттилоотӣ;
- интихоби асбобҳои интерфейсиро дар сохтани системаҳои иттилоотии мураккаби ба касбӣ нигаронидашуда амалӣ созад ва г;

5. Макони баргузории таҷрибаомӯзӣ.

Таҷрибаомӯзӣ қисми асосии накшаи таълим мебошад, ки донишҷуёни ихтисоси 1-40010202-низом ва технологияи иттилоотӣ дар иқтисодиёт ва 1-4001020201-технологияҳои иттилоотии ҳисоби бухгалтерӣ дар маконҳое, ки аз ҷониби ректори Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон тасдиқ карда мешавад мегузаранд.

Барномаи таҷрибаомӯзии таълимӣ бо барномаҳои кории фанҳои асосии кафедраи тахассусӣ мутобик карда мешавад, ки дар ташаккули дигар қисмҳои салоҳиятҳо иштирок менамоянд, ки аз худ намудани онҳо дар асоси фанҳои зерин иборат мебошад ба моннадӣ технологияи иттилоотӣ, менеҷменти иттилоотӣ, технологияи иттилоотӣ дар иқтисодиёт, коркард ва истифодабарии маҷмӯи барномаҳо таввасути web- технология, пакети барномаҳои эконометрикӣ, муҳандиси барномасозӣ, амнияти иттилоотӣ, усулҳои барномавии баҳодиҳии экспертӣ, технологияи мултемидӣ ва графикаи компютерӣ, технологияи иттилоотӣ дар баҳисобгирии муҳосибӣ: 1-С-муҳосибӣ, таҳлили зеҳнии масъалаҳо бо истифодаи MSSQL, технологияи иттилоотӣ дар ҳалли моделҳои макроиқтисодӣ, системаи иттилоотӣ дар андозбандӣ, коркарди системавии воситаҳои програмавӣ, системаи иттилоотӣ дар логистика ва ғ.

Барои гузаштани таҷрибаомӯзӣ донишҷӯ бояд чунин корҳоро ба таври васеъ донад:

- ✓ шиносоӣ бо кори воқеии корхона, фаъолияти истеҳсолии он, сохтори ташкилию функсионалии он;
- ✓ омӯзиши системаҳои иттилоотии иқтисодии дар корхона мавҷудбуда (аз ҷумла технологияи ҷамъоварӣ, бақайдгирӣ ва коркарди иттилооти иқтисодӣ);
- ✓ ба даст овардани таҷрибаи ҷаҳонӣ дар таҳияи системаҳои иттилоотӣ;
- ✓ мустаҳкамкунии донишҳо дар забонҳои алгоритмӣ ва барномасозӣ тавассути эҷоди барномаҳои мушаххаси воқеӣ;
- ✓ дар таҷрибаомӯзӣ таҳияи усулҳои санҷиши пеш аз лоиҳаи объекти иттилоотикунонӣ, гузаронидани таҳлили мунтазами натиҷаҳои санҷиш ҳангоми сохтани модели системаи иттилоотӣ;
- ✓ муайян намудани самт (соҳаҳое), ки автоматикунониро талаб мекунанд;
- ✓ омӯзиши ҳуҷҷатҳои мушаххаси молиявӣ, сармоягузорӣ, биржа, истеҳсолӣ ва дигар ҳуҷҷатҳои тиҷоратӣ;
- ✓ тартиб додани ҳисобот ва иҷрои дурусти он.

6. Ташкил ва идоракунии раванди таҷрибаомӯзӣ

Ташкил ва роҳбарии методии амалияи донишҷӯёнро аз рӯи ихтисоси 1-40010202- технология ва низоми иттилоотӣ дар иқтисодиёт (аз рӯи соҳаҳо) омӯзгорони соҳаи касбии ихтисоси зикршуда ба амал мебароранд.

Ба донишчуёни хамаи шаклхои таълим имконият дода мешавад, ки амалияро мустакилона ташкил кунанд.

Таҷрибаомузии зинаи бакалаврӣ дар корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳои шаклҳои гуногуни ташкилию ҳуқуқии моликият дар асоси

шартномаҳои бевоситаи байни корхона ва донишгоҳ басташуда, гузаронида мешавад.

Дар шартнома донишгоҳ ва ташкилот тамоми масъалаҳои ба таҷрибаомӯзӣ вобастаро пешбинӣ мекунанд. Барои таҷрибаомузии сатҳи бакалавр дар донишгоҳ ҳуҷҷатҳои зерин таҳия карда шудаанд:

1. Низомномаи таҷрибаомӯзии донишҷуён;

2. Барномаи кории таҷрибаомӯзии сатҳи бакалавр аз рӯи ихтисос;

3. Ҷадвали машваратҳо;

4. Нусхаи шартномаҳо бо ташкилотҳо оид ба гузаронидани таҷрибаомӯзӣ;

5. Роҳхати ба таҷрибаомӯзӣ вобастакардашуда аз ҷониби роҳбарияти муассиса;

6. Талаботҳоро оид ба ташкили таҷрибаомӯзӣ Шӯрои илмӣ-методии ДДМИТ муайян менамояд. Ташкили таҷрибаомӯзии таълимӣ ва истеҳсолӣ дар тамоми марҳила бояд ба ташкили бетанаффус ва пай дар пай аз худ кардани фаъолияти касбии донишҷӯён дар асоси талабот оид ба тайёр намудани хатмкунандагон равона шавад.

6.1. Барои гузаронидани таҷрибаомӯзӣ ДДМИТ бо корхонаҳо, ташкилотҳо ва муассисаҳо шартномаи дарозмуддат мебандад, ки ҳамчун ҷои доимии таҷрибаомӯзӣ муқаррар мешавад. Таҷрибаомӯзии таълимӣ, истеҳсолӣ ва инчунин пешаздипломӣ дар корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо дар асоси шартномаи басташуда гузаронида мешавад.

6.2. Мӯхлати гузаронидани таҷрибаомӯзӣ дар асоси нақшаи таълимӣ ва графики таълимии тақвими солона муайян карда мешавад.

6.3. Масъулият барои ташкил ва гузаронидани таҷрибаомӯзӣ бар дӯши мудирони кафедра ва роҳбари таҷрибаомӯзии истеҳсолии донишгоҳ гузошта мешавад.

6.4. Кафедраи тахассусӣ маводи таъминоти таълимӣ-методӣ ва иҷрои нақшаҳои таълимӣ (дар қисми омӯзиши истеҳсолии донишҷӯён) -

ро дар асоси барномаҳои тайёркардашуда барои тамоми намудҳои таҷрибаомӯзӣ таъмин менамояд.

6.5 Роҳбари таҷрибаомӯзӣ аз кафедра, роҳбарони таҷрибаомӯзӣ аз корхонаҳо (муассиса, ташкилот) аз устодони кафедраи тахассусӣ ё аз ҳайати кормандони кафедра, ки дорои маълумоти олӣ ва малакаи корӣ доир ба ҳамин тахассусанд, таъйин карда мешаванд.

Таҷрибаомӯзии таълимӣ ва истеҳсолӣ, дар асоси стандартҳои давлатии маълумоти олии касбӣ пешбинӣ шудааст ва дар асоси шартномаҳои байни донишгоҳ ва корхонаҳо (муасссисаҳо ва ташкилотҳо), ки мувофиқи он корхонаҳо (муассисаҳо, ташкилотҳои номбурда) новобаста аз шакли ташкили ҳуқуқии худ вазифадоранд ҷойҳои таҷрибаомӯзиро муҳайё намоянд.

6.2. **Ташкили таҷрибаомӯзии таълимӣ**

Роҳбари таҷрибаомӯзӣ аз ДДМИТ якҷоя бо мудири кафедра уҳдадоранд:

- ҷойи гузаронидани таҷрибаомӯзии таълимӣ ва истеҳсолии донишҷӯёнро бо назардошти тахассус муайян кунанд;

- ба ҳайси роҳбари таҷрибаомӯзӣ устодони малакадор ва донандаи истеҳсолотро, ки мутахассиси он соҳа мебошанд, таъйин кунанд.

6.2.1. Роҳбари таҷрибаомӯзӣ аз кафедра уҳдадор аст:

- ба корхонаҳо, муассисаҳо, ташкилотҳое, ки дар онҳо таҷрибаомӯзии донишҷӯён мегузарад ва инчунин ба худи таҷрибаомӯзон барномаи таҷрибаомӯзиро пешниҳод намояд;

- дар якҷоягӣ бо маъмурияти корхона, (муассиса, ташкилот) экскурсияҳои шиносоии донишҷӯёнро ташкил намояд;

- таҷрибаомӯзиро мувофиқи ихтисос ба роҳ монда, лексияҳои мутахассисони истеҳсолотро бо назардошти дастовардҳои нави илму

техника дар соҳаи иқтисод ва ҳалли масъалаҳои дар асоси илм ба роҳ мондани идоракунии истеҳсолотро ташкил намояд;

➢ назорати ташкил ва гузаронидани таҷрибаомӯзии донишҷӯёнро бевосита дар корхонаҳо, (муассисаҳо, ташкилотҳо) бо риояи муҳлату мундариҷаи он ба роҳ монад;

➢ ҳисоботи донишҷӯёнро оид ба гузаштани таҷрибаомӯзӣ бо назардошти тақризи роҳбари таҷрибаомӯзӣ аз корхона (муассиса, ташкилот) қабул намояд.

➢ таҳия, тасдиқи барномаи кории таҷрибаомӯзӣ барои донишҷуён;

➢ тартиб додани ҷадвали санҷишҳои таҷрибавӣ ва машваратҳо доир ба гузаштани таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ ва пешаздипломӣ;

➢ иштироки бевоситаи донишҷуён оид ба тартибдиҳии ҳадаф ва вазифаҳои таҷрибаомӯзӣ;

➢ шинос намудани донишҷӯён бо барномаи таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ ва пешаздипломӣ;

➢ иштирок дар тартиб додани фармоиши таҷрибаомӯзии истеҳсол ва пешаздипломӣ;

➢ ҳамроҳӣ намудани донишҷӯён ҳангоми тақсимот ба ҷойҳои корӣ ва санҷиши мутобиқати ҷойҳои корӣ ба талаботи барномаҳо;

➢ бо маводи методӣ таъмин намудани донишҷӯён ва расонидани ёрии методӣ ба донишҷӯён ҳангоми иҷрои супоришҳои инфиродӣ ва ҷамъоварии мавод барои таҳияи корҳои илмӣ, хусусан рисолаи хатм, ҳисоботи таҷрибаомӯзии истеҳсол ва пешаздипломӣ;

➢ якҷоя бо рохбари ташкилот иҷрои график ва ҳаҷми кор аз тарафи донишчуён, барномаи таҷрибаомузӣ, номгуи намудҳои ҳатмии кори пешбининамудаи барномаи таҷрибаомузиро назорат мекунад;

➢ назорати мунтазами донишҷуён нисбати иштирок дар раванди таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ ва пешаздипломӣ;

- назорат аз болои иҷрои супоришҳои додашудаи роҳбари таҷрибаомӯзӣ;
- назорати мунтазами сифати хонапуркунии дафтарчаи (рӯзномаи) таҷрибаомӯзии донишҷӯён ва дигар ҳуҷҷатҳои таълимӣ;
- ташкил кардани журнали таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ ва пешаздипломӣ;
- иштирок дар муҳокимаи ҳисоби таҷрибаомӯзӣ дар ташкилот;
- тартиб додани ҳисобот оид ба натиҷаҳои таҷрибаомӯзӣ ва баҳогузорӣ.

6.2.2. Ташкили таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ ва пеш аз дипломӣ

Ҳар сол то 10 ноябр шартномаи таҷрибаомӯзии пеш аз дипломиро бо корхона, (муассиса, ташкилот), ки ҳамчун ҷои гузаштани таҷрибаомӯзӣ муайян карда шудааст, барои соли таҳсили ҷорӣ (дар мавриди зарурӣ то 5 сол) банданд;

6.2.2.1. Роҳбарони таҷрибаомӯзии донишгоҳ вазифадоранд:

- ду моҳ пеш аз саршавии таҷрибаомӯзӣ бо корхона (муассиса, ташкилот) барнома ва графики тақвимии гузаронидани таҷрибаомӯзии донишҷӯёнро мувофиқат намояд;
- маълумотҳоро оид ба ҷойҳои гузаштани таҷрибаомӯзии донишҷӯён аз кафедраҳои тахассусӣ ҷамъ ва кор карда бароянд;
- тақсимоти донишҷӯёнро ба ҷойҳои муайянгардидаи гузаштани таҷрибаомӯзӣ сари вақт гузаронанд;
- ҳамкориро бо роҳбарони таҷрибаомӯзӣ аз корхона таъсис диҳанд, миқдори ҷойҳо ва мӯҳлати гузаронидани таҷрибаомӯзии донишҷӯёни таҷрибаомӯзро мувофиқат кунанд, якҷоя барномаҳои кориро оид ба гузаронидани таҷрибаомӯзӣ тартиб диҳанд;
- тематикаи супоришҳои инфиродиро тайёр кунанд, дар тақсимоти донишҷӯён ба ҷойҳои корӣ ё ҷойивазкунии онҳо аз рӯи намуди кор иштирок кунанд;

➢ барои ташкил намудани шароити зарурӣ пеш аз саршавии таҷрибаомӯзӣ то омадани таҷрибаомӯзон ба муассисаҳо ва корхонаҳо раванд.

6.2.2.2. Роҳбари таҷрибаомӯзӣ аз кафедра ӯҳдадор аст:

➢ гузаронидани чорабиниҳои ташкилиро пеш аз ба таҷрибаомӯзӣ рафтан таъмин намояд ва дар якҷоягӣ бо роҳбари таҷрибаомӯзӣ аз корхона ҷавобгарии риояи техникаи бехатарии донишҷӯёнро ба ӯҳда гирад;

➢ риояи мӯҳлат ва иҷрои нақшаи таҷрибаомӯзиро назорат намояд;

➢ ба донишҷӯён, ҳангоми иҷроиши супоришҳои инфиродӣ ва ҷамъоварии мавод барои кори тахассусии ниҳоӣ кӯмак кунад;

➢ аз тарафи корхона (муассиса ва ташкилотҳо) муҳайё кардани шароитҳои мувофиқи меҳнатиро барои донишҷӯён назорат намояд;

➢ аз тарафи донишҷӯёни таҷрибаомӯз риоя гардидани тартиботи дохилии меҳнатро назорат кунад;

➢ тамоми корҳоро дар ҳамкорӣ бо роҳбарони таҷрибаомӯзӣ аз корхона (муассиса, ташкилот) гузаронад;

➢ ҳисоботи донишҷӯёнро оид ба гузаштани таҷрибаомӯзӣ бо назардошти тақризи роҳбари таҷрибаомӯзӣ аз корхона (муассиса, ташкилот) қабул кунад.

6.2.2.3. Корхона (муассиса, ташкилот), ки ҷойи таҷрибаомӯзӣ ба шумор меравад, ӯҳдадор аст:

➢ дар асоси барномаҳои таҷрибаомӯзӣ ва ҳамин дастурамал таҷрибаомӯзии донишҷӯёнро ташкил намояд;

➢ мувофиқи барнома ба донишҷӯён ҷойҳои самарабахши гузаронидани таҷрибаомӯзиро муҳайё кунад;

➢ ҳангоми гузаронидани таҷрибаомӯзӣ шароитҳои мусоидро барои ба даст овардани донишҳои ихтисосӣ муҳайё созад;

- накшаи тақвимии гузаштани таҷрибаомӯзиро, ки донишкада тартиб додаст, риоя кунад;
- ба донишҷӯён истифодаи ҳуҷҷатҳои техникӣ ва маводи бойгониро иҷозат диҳад;
- ҳангоми ҷамъоварии мавод барои корҳои курсӣ ва дипломӣ кумак расонад;
- омӯзиши қоидаҳои муҳофизати меҳнат ва техникаи бехатариро гузаронад ва онро бо ҳуҷҷатҳои зарурӣ тасдиқ намояд;
- аз тарафи донишҷӯёни таҷри ба омӯз риоя гардидани тартиботи дохилии меҳнат, саршавӣ ва ба итмом расидани корро, ки дар ташкилот ҷорӣ шудааст, таъмин ва назорат намояд;
- донишҷӯёнро ҳангоми гузаронидани таҷрибаомӯзӣ бо ҷои кор таъмин намуда, бо либосҳои муҳофизаткунанда мувофиқи меъёрҳои муқарраргардида таъмин кунад;
- дар асоси фармони роҳбари корхона (муассиса, ташкилот) дар мавридҳои зарурӣ барои риоя накардани қоидаҳои тартиботи дохилии меҳнатӣ ба донишҷӯ танбеҳ дода, ба ректори донишкада хабар диҳад;
- ҳангоми рух додани фалокат бо донишҷӯёне, ки дар ҳамин корхона (муассиса, ташкилот) таҷрибаомӯзанд, ҷавобгарии пурраро ба зимма гирад.

6.2.2.4. Роҳбари таҷрибаомӯзии донишҷӯён аз коргоҳ (муҳосибот), ки роҳбарии бевоситаи таҷрибаомӯзиро амалӣ мекунад, ӯҳдадор аст:

- донишҷӯёнро бо ташкили кор дар ҷойҳои корӣ, идораи ҷараёни технологӣ, таҷҳизот, воситаҳои техникӣ ва истифодаи он, иқтисодиёти истеҳсолот, муҳофизати меҳнат ва ғайра шинос кунад;
- назорати доимиро аз болои кори истеҳсолии таҷрибаомӯзон барад, барои дуруст иҷро намудани супоришҳо назорат кунад, онҳоро бо усулҳои пешқадами кор шинос намояд ва оид ба масъалаҳои истеҳсолӣ маслиҳатҳо диҳад;
- ба донишҷӯёни таҷрибаомӯз усулҳои бехатарии корро омӯзад;

➢ қайди рӯзномаи донишҷӯён, тайёр кардани ҳисоботи донишҷӯёни таҷрибаомӯзро назорат кунад ва ба онҳо тавсифномаҳоеро нависад, ки дар он маълумотҳоро доир ба иҷрои барномаҳои таҷрибаомӯзӣ ва супоришҳои инфиродӣ, муносибати онҳо ба кор, иштироки онҳо дар ҳаёти иҷтимоӣ нишон дода шавад.

➢ рохбарони таҷрибаомӯзӣ аз ҷониби роҳбари ташкилот аз ҳисоби мутахассисони таҷрибадор таъин карда мешавад;

➢ дар асосӣ барномаи корӣ тартиб додани чадвали кории донишчуён барои тамоми давраи тачрибаомузӣ дар шуъба;

➢ ба донишчуён омузонидани қоидаҳои меҳнат дар ташкилотҳо, талаботи ҳифзи меҳнат, бехатарии ҳаёт ва бехатарии сухтор тибки коидаҳои муайяншуда аз ҷониби ташкилот;

➢ назорати гузаштани тачрибаомӯзӣ тибқи речаи муайяншуда;

➢ муҳайё намудани шароит барои ҳар як донишчу барои пурра азхуд намудани малака ва усулҳои дар барномаи тачрибаомӯзӣ пешбинишуда;

➢ расондани ёрии тачрибаомӯзӣ ба донишчуён дар ин кор ва ҳангоми иҷрои супоришҳои алоҳида ва умумӣ барои аз худ намудани маводҳо барои таҳияи ҳисобот;

➢ назорат аз болои дарачаи азхудкунии масъалаҳои мураккаби шаклҳои кор ва бартараф кардани он бо ҳамроҳии роҳбари таҷрибаомӯзӣ;

➢ назорати ҳамарӯзаи дуруст хонапуркунии рӯзномаи тачрибаомӯзӣ;

➢ тартиб додани тавсифнома барои ҳар як донишҷӯ то замони анҷоми тачрибаомӯзии худ дар ташкилот.

Дар давраи таҷрибаомӯзии бакалаврӣ ба донишҷӯён оид ба иҷрои супориши инфиродӣ аз рӯи масъалаҳои асосии зерин машварат дода мешавад:

1. Хусусиятҳои умумии ташкилию ҳуқуқии ташкилот;

2. Ташкили фаъолияти иқтисодӣ ва маркетингии корхона;

3. Омузиши фаъолияти тиҷоратии корхона;

4. Бақайдгирии ҳуҷҷатҳои ҳисоботӣ оид ба таҷрибаомӯзӣ.

Қабули ҳисоботи таҷрибаомӯзии аз ҷониби донишҷу-таҷрибаомӯз таҳиягардида.

6.2.2.5. Донишҷӯ ҳангоми гузаронидани таҷрибаомӯзӣ вазифадор аст:

➢ тамоми нақшаҳоеро, ки аз рӯи барномаи таҷрибаомӯзӣ пешбинӣ шудаанд иҷро намояд;

➢ қоидаҳои дохилии тартиботи корхона (муассиса, ташкилот) амалкунандаро риоя намояд;

➢ қоидаҳои муҳофизати меҳнат, техникаи бехатарӣ ва санитарии истеҳсолиро омӯхта ва қатъиян риоя кунад;

➢ аз рӯи супориши кафедраи дахлдор, дар пешниҳоду таклифҳои оқилона ва ихтироъкорӣ иштирок намояд;

➢ дар баробари кормандони бастӣ барои корҳои анҷомдодашуда ва натиҷаҳои онҳо ҷавобгӯ бошад;

➢ дар рӯзнома маводи рақамии лозимӣ, таркиби лексияҳо, мубоҳисаҳо, ангораҳо (эскиз) ва лавҳаҳоро қайд кунад;

➢ ба роҳбари таҷрибаомӯзӣ ҳисоботи хаттӣ пешниҳод кунад ва аз таҷрибаомӯзӣ санҷиш супорад.

7. Сохтор ва нақшаи таҷрибаомӯзии таълимӣ (номгӯи мавзуҳо)

Давра	**Номгӯй**
Оғози таҷрибаомӯзӣ 29.06	Ба донишҷӯён омӯзонидани талаботҳои ҳифзи меҳнат, бехатарӣ аз сӯхтор, инчунин қоидаҳои дохилии меҳнат шинос шаванд.
	Омӯзонидани фанҳои тадрисшавандаи кафедра
	Татбиқи барномаи таҷрибаомӯзӣ дар мувофиқат бо барномаи кории таҷрибаомӯзӣ бо мақсади ба даст овардани малакаҳои ибтидоии касбӣ, аз ҷумла малака ва маҳорати ибтидоии фаъолияти тадқиқотӣ
	Татбиқи барномаи таҷрибаомӯзӣ мувофиқи

	вазифаҳои инфиродӣ, ки донишҷӯён бо мақсади ба даст овардани малакаҳои ибтидоии касбӣ, аз ҷумла малака ва маҳорати ибтидоии фаъолияти тадқиқотӣ мегиранд
	Аз худ намудани низомномаву стандартҳои таълимии ихтисос
Анҷоми таҷрибаомӯзӣ 12.07	Таҳия ва супоридани натиҷаи таҷрибаомӯзӣ (ҳимояи ҳисобот)

7.2. Сохтор ва нақшаи таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ (номгӯи мавзуҳо)

Давра	**Номгӯй**
Оғози таҷрибаомӯзӣ 29.06	Шинос шудан бо сохтор ва хусусияти фаъолияти бахш
	Шиносоӣ бо низомномаи ташкилот вобаста ба таҷрибаомӯзии истехсолӣ
	Шиносоӣ бо ӯҳдадориҳои умумии функсионалӣ, қоидаҳои бехатарӣ дар корхона, дар ҷои кор, ҳангоми кор бо таҷҳизотҳо
	Шиносои бо фаъолияти кории шуъбаҳои дахлдор
	Шиносоӣ бо ташкили таъминоти иттилоотии шуъба ва амнияти иттилоотии ташкилот
	Омӯзиши сохторӣ ташкилот ва вазифаҳои функсионалии корхона, ташкили фаъолияти корӣ, тартиб ва усулҳои пешбурди баҳисобгирӣ;
	Гирифтани малакаи амалӣ ва муқоисаи назария ба амалия
	Ҷамъоварии маълумот доир ба таҳияи ҳисоботи таҷрибаомӯзӣ
Анҷоми таҷрибаомӯзӣ 12.07	Таҳия ва супоридани натиҷаи таҷрибаомӯзӣ (ҳимояи ҳисобот)

7.3. Сохтор ва нақшаи таҷрибаомӯзии пешаздипломӣ (номгӯи мавзуҳо)

Давра	Номгӯй
Оғози таҷрибаомӯзӣ 13.04	
Фасли 1. Марҳилаи ташкилӣ ва тайёрии таҷрибаомузӣ дар корхона	
Марҳилаи 2. Омӯзиши мавзӯъ	Интихоби мавзӯи рисолаи хатм, омухтани адабиётҳои тавсиявӣ барои навиштани рисолаи хатм
Марҳилаи 3. Интихоби ҷои таҷрибаомӯзӣ	Омӯзиши технологияҳои таҳия, татбиқ ва нигоҳдории барномаҳои амалӣ дар корхона.
Марҳилаи 4. Таҳияи супоришҳои техникӣ доир ба таҷрибаомӯзӣ	Таҳия ва тасдиқи супоришҳои техникӣ барои таҷрибаомӯзии зинаи бакалавриат, ба расмият даровардани мактубҳо ва шартнома оид ба таҷрибаомӯзии пешаздипломӣ
Фасли 2. Ба макони таҷрибаомӯзӣ ҳозир шудан	
Марҳилаи 5. Дастурамал оид ба таҷрибаомӯзӣ.	Шиносои бо сохтори ташкилот, омӯхтани оинномаи ташкилот, омӯхтани низомномаи таҷрибаомӯзии пешаздипломӣ
Фасли 3. Шинос шудан бо сохтор ва хусусияти фаъолияти корхона ва воҳиди сохторӣ	
Марҳилаи 6. Дастурамал оид ба гузаштани таҷрибаомӯзии пешаздипломӣ	Шиносоӣ бо ӯҳдадориҳои умумии функсионалӣ, қоидаҳои бехатарӣ дар корхона, дар ҷои кор, ҳангоми кор бо таҷҳизотҳо
Фасли 4. Гузаштани таҷрибаомӯзӣ дар шуъбаҳои муқараршуда	
Марҳилаи 7. Шиносоӣ бо ташкили таъминоти иттилоотии бахш, бо раванди тарҳрезӣ ва истифодабарии воситаҳои иттилоотӣ, бо маркази технологияҳои иттилоотиву комуникатсионии ташкилот	Шиносоӣ бо хусусиятҳои умумии иқтисодии фаъолияти корхона. Омӯзиши воситаҳои нави технологӣ дар системаҳои иттилоотии иқтисодӣ, ки дар корхона истифода мешаванд. Омӯзиши қарорҳои асосии тарҳрезӣ оид ба системаҳои иттилоотӣ дар корхона (дар ташкилот)
Марҳилаи 8. Анҷоми супоришҳои техникӣ	Таҳия ва татбиқи системаи иттилоотие, ки самаранокии истифодаи технологияҳои иттилоотиро барои ҳалли масъалаҳо зиёд мегардонад
Марҳилаи 9. Иҷрои супоришхо, кор бо	Истифодаи забонҳои барномасозӣ, самаранок истифодабарии таъминоти

забонҳои барномасозӣ	барномаҳои системавӣ, таъминоти барномаҳои амалӣ, хусусанн дастаи барномаҳои амалӣ.
Фасли 5. Ҷамъбасти таҷрибаомӯзӣ	
Мархилаи 8. Ҷамъоварии маводҳои баҳри тартиб додани ҳисоботи таҷрибаомӯзӣ	Чамъоварии маводҳо барои маъруза намудани натиҷаи таҷрибаомӯзии пешаздипломӣ
Анҷоми таҷрибаомӯзӣ 24.05	Таҳия ва супоридани натиҷаи таҷрибаомӯзӣ (ҳимояи ҳисобот)

8. Ҷамъбасти таҷрибаомӯзӣ

8.1. Шакли аттестатсияи натиҷаҳои таҷрибаомӯзӣ дар асоси нақшаи таълимии донишгоҳ бо назардошти талаботҳои Шӯрои илмӣ-методии ДДМИТ муқаррар мешавад.

8.2. Шакл ва намуди ҳисоботи (рӯзнома, ҳисобот ва ғайра) таҷрибаомӯзии донишҷуёнро донишгоҳ муайян мекунад.

8.3. Пас аз анҷом ёфтани таҷрибаомӯзӣ, донишҷӯ ҳисоботи хаттиро тартиб дода, рӯзномаи таҷрибаомӯзиро бо имзои роҳбари бевоситаи таҷрибаомӯзӣ аз корхона (муассиса, ташкилот) ба роҳбари таҷрибаомӯзӣ аз донишгоҳ месупорад.

Ҳисобот бояд маълумотҳоро оид ба кори мушаххаси иҷрокардаи донишҷӯ дар давоми таҷрибаомӯзӣ ва инчунин шарҳи кӯтоҳи корхона, муассиса, ташкилот (коргоҳ, шуъба, озмоишгоҳ ва ғайра), ташкили фаъолияти он, масъалаи муҳофизати мехнат, хулоса ва пешниҳодҳоро дарбар гирад. Барои тайёр кардани ҳисобот ба донишҷӯ дар охири таҷрибаомӯзӣ 2-3 рӯз ҷудо карда мешавад.

8.4. Барои қабули санҷиш (ҳимояи ҳисоботи таҷрибаомӯзӣ) мудири кафедра комиссия таъсис медиҳад. Ба ҳайати комиссия устодони кафедра, роҳбари таҷрибаомӯзӣ аз донишгоҳ ва аз рӯи имконият роҳбари таҷрибаомӯзӣ аз корхона дохил мешаванд. Дар

рафти санҷиш тавсифномае, ки роҳбари таҷрибаомӯзӣ аз корхона (муассиса, ташкилот) додааст, ба инобат гирифта мешавад.

8.5. Баҳодиҳии таҷрибаомӯзӣ ба баҳодиҳии (санҷишҳои) омӯзиши назариявӣ баробар ҳисобида мешавад ва ҳангоми ҷамъбасти фаъолияти донишҷӯ ба инобат гирифта мешавад.

8.6. Донишҷӯёне, ки бо сабабҳои узрнок барномаҳои таҷрибаомӯзиро иҷро накарданд ё аз дигар мактаби олӣ бе гузаштани ягон намуди таҷрибаомӯзӣ бо сабаби номувофиқии нақшаҳои таълимӣ ё бо сабабҳои дигар омадааст, аз 1- уми апрел то 1- уми май берун аз вақти хониш ба таҷрибаомӯзӣ фиристода мешаванд.

Донишҷӯёне, ки бе сабабҳои узрнок барномаҳои таҷрибаомӯзӣро иҷро накарданд ё баҳои манфӣ гирифтаанд, ҳамчун қарздори академикӣ бо тартиби муқарраршудаи оинномаи ДДМИТ аз сафи донишҷӯён хориҷ карда мешаванд.

9. Шакли ҳисобот доир ба тачрибаомӯзӣ.

Шакли назорати фаъолияти тачрибаомӯзии донишчуён, номгӯй ва шаклҳои ҳуччатҳои ҳисоботӣ:

- ҳисобот доир ба ҷамъбасти тачрибаомӯзӣ, бо тасдиқи роҳбари илмии донишчу;

- рӯзномаи тачрибаомӯзии таълимӣ, пешаздипломӣ, омодагардида дар мувофиқат бо вазифаҳои тачрибаомӯзӣ;

- тавсифномаи фаъолияти тачрибаомӯзии донишчӯ аз тарафи роҳбари илмӣ.

Сохтори чадвалии назорати ҷории азхудкунӣ ва аттестатсияи донишчуён аз рӯи навъи мушаххаси тачрибаомӯзӣ дар чадвали 2 таҷассум гардидааст.

10. Таъминоти таълимӣ-методологӣ ва иттилоотии тачрибаомӯзӣ

Санадҳои меъёриву ҳуқуқӣ

1. Низомномаи намунавии ташкили раванди таълим дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити

низоми кредитии таҳсилот, Бо қарори мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон соли 2015 тасдиқ шудааст;

2. Низомномаи низоми кредитии таҳсилот дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон Бо қарори мушовараи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.12. 2016, №19/24 тасдиқ шудааст;

3. Низомномаи намунавӣ дар бораи таҷрибаомӯзии донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Бо қарори мушовараи Вазорати маориф ва илм аз 28.08.2014, № 18/10 тасдиқ шудааст;

4. Низомномаи роҳбарӣ ба корҳои илмии донишҷӯён, рисолаҳои хатмкунии бакалавриат, кори дипломии мутахассис ва магистр дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо қарори мушовараи Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31. 01. соли 2008 №2/17 тасдиқ шудааст;

Адабиётҳои асосӣ

5. Загвязинский, В.И. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособие для студентов вузов по специальностям: 050706 (031000) – Педагогика и психология; 050701 (033400) – Педагогика / В.И. Загвязинский, Р. Атаханов. – 7-е изд.; стер. – М.: Академия, 2012. – 206 с.

6. Качественные и количественные методы психологических и педагогических исследований: учеб. для студентов вузов, обучающихся по направлению подготовки 050400 "Психолого-педагогическое образование" (уровень бакалавра) / [В.И. Загвязинский и др.]; под ред. В.И. Загвязинского. – М. : Академия, 2013. – 237 с.

7. Выполнение научно-исследовательской работы студентами : метод. указания / Владим. гос. ун-т ; сост.: А. А. Шишелов, Е. В. Дмитриева, А. М. Игнатов. - Владимир : Изд-во Владим. гос. ун-та, 2006. - 28 с.

8. Основы экспериментального исследования в методике обучения иностранным языкам: учеб. метод. пособие [для студентов пед. вузов]: направление подгот. 050100.62 – Педагогическое образование (квалификация (степень) "бакалавр") : профиль "Образование в области иностранного языка" / Департамент образования и молодёж. политики Ханты-Манс. авт. округа – Югры, ГОУ ВПО ХМАО - Югры "Сургут. гос. пед. ун-т"; [авт.-сост. Н. В. Гераскевич]. – Сургут: [РИО СурГПУ], 2013. – 148 с.

9. Программа научно-исследовательской и научно-педагогической практик магистрантов/ Т.М. Шпильман, В.В. Романов ; Оренбургский гос. ун-т. - 2010. - 27 с.

10. Лазарев, В.С. Подготовка будущих педагогов к исследовательской деятельности / В.С. Лазарев, Н.Н. Ставринова; Сургут. гос. пед. ун-т. – Сургут: РИО СурГПУ, 2007. – 162 с.

11. Лазарев, В.С. Психологическая готовность педагогического коллектива к инновационной деятельности / В.С. Лазарев, Т.Н. Разуваева; Сургут. гос. пед. ун-т. – Сургут: РИО СурГПУ, 2009. – 195 с.

Захираҳои интернетӣ

12. http://tgfeu.tj/tj/students/student_news/nizom/

13. https://maorif.tj/asosi/nizomnomao

14. https://studopedia.org/10-2776.html

15. Бобкова, И.А. Классификация методов обучения иностранным языкам [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://59313s003.edusite.ru/ DswMedia/tezisyikkonferencii.doc Методы исследования в методике обучения иностранным языкам [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://doshkolnuk.com/metody-issledovaniya

16. Методы педагогических исследований [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://ieducator.ru/vopros9

17. Методы педагогического исследования [Электронный ресурс] – Режим доступа:

Замима 1

Тақриз ба сатҳи донишазхудкунии донишҷӯ ҳангоми таҷрибаомӯзии таълимӣ

Ном ва насаби донишҷӯ______________________________________

Гуруҳ ва ихтисоси донишҷӯ___________________________________

№	Меъёри арзёбӣ	Баҳогузорӣ				Эродҳои роҳбари илмӣ
		2	3	4	5	
1	Аз худнамоии мавзӯ					
2	Мантиқан баён кардани мавзӯ					
3	Хусусияти баён кардани маводҳои таълимӣ					
4	Услуб ва инъикоси муаррифии мавзӯ					
5	Дар вақти муайянгардида баён кардани фикру ақида					
6	Сатҳи суханварии донишҷӯ					
7	Дар раванди таълим истифода бурдани маводҳо тавассути технологияи иттилоотӣ					
8	Маълумотнокӣ, баёни ақида дар раванди дарс					
9	Хатогиҳо дар раванди аз худкунии мавзӯ					
10	Ҳалли мушкилоти ҷойдошта					
11	**Холгузорӣ аз ҷониби роҳбар**					

Баҳои умумӣ ба донишҷӯ_________

Ном ва насаби роҳбари илмии донишҷӯ_______________

Замима 2

Тақриз ба сатҳи донишазхудкунии донишҷӯ ҳангоми таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ

Ном ва насаби донишҷӯ____

Гурӯҳ ва ихтисоси донишҷӯ____________________________________

№	Меъёри арзёбӣ	Баҳогузорӣ				Эродҳои роҳбари илмӣ
		2	3	4	5	
1	Аз худнамоии мавзӯ					
2	Мантиқан баён кардани мавзӯ					
3	Хусусияти баён кардани маводҳои таълимӣ					
4	Услуб ва инъикоси муаррифии мавзӯ					
5	Дар вақти муайянгардида баён кардани фикру ақида					
6	Сатҳи суханварии донишҷӯ					
7	Дар раванди таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ истифода бурдани маводҳо тавассути технологияи иттилоотӣ					
8	Маълумотнокӣ, баёни ақида дар раванди таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ					
9	Хатогиҳо дар раванди аз худкунии супоришҳои аз ҷониби роҳбар додашуда					
10	Ҳалли мушкилоти ҷойдошта					
11	**Холгузорӣ аз ҷониби роҳбар**					

Баҳои умумӣ ба донишҷӯ__________

Ном ва насаби роҳбари илмии донишҷӯ________________

Замима 3

Тақриз ба сатҳи донишазхудкунии донишҷӯ ҳангоми таҷрибаомӯзии пешадипломӣ

Ном ва насаби донишҷӯ______________________________________

Гуруҳ ва ихтисоси донишҷӯ____________________________________

№	Меъёри арзёбӣ	Баҳогузорӣ				Эродҳои роҳбари илмӣ
		2	3	4	5	
1	Аз худнамоии мавзӯ					
2	Мантиқан баён кардани мавзӯи рисолаи хатм					
3	Хусусияти баён кардани маводҳои ҷамъовардашуда доир ба рисолаихатм					
4	Услуб ва инъикоси муаррифии маводҳои ҷамъовардашуда					
5	Дар вақти муайянгардида баён кардани фикру ақида					
6	Сатҳи суханварии донишҷӯ					
7	Дар раванди таҷрибаомӯзии пешадипломӣ истифода бурдани маводҳо тавассути технологияи иттилоотӣ					
8	Маълумотнокӣ, баёни ақида дар раванди таҷрибаомӯзии пешадипломӣ					
9	Хатогиҳо дар раванди аз худкунии супоришҳои аз ҷониби роҳбар додашуда					
10	Мувофиқаткунии макони таҷрибаомӯзӣ (шуъбаҳо) вобаста ба мавзӯи рисолаи хатм					
12	Ҷой намудани натиҷаи таҷрибаомӯзӣ дар рисолаи хатм					
13	Халли мушкилоти ҷойдошта					
14	**Холгузорӣ аз ҷониби роҳбар**					

Баҳои умумӣ ба донишҷӯ__________

Ном ва насаби роҳбари илмии донишҷӯ________________

Замимаи 4

Нақшаи кории донишҷӯ оид ба таҷрибаомӯзии таълимӣ

____

Ном, насаб, номи падар

№

Таркиби қисматҳои кор, навъҳои асосии фаъолият_______________

Мӯҳлати иҷроиш__________________________

Ишораҳо доир ба иҷроиш______________

Имзои роҳбари барномаи таҷрибаомӯзӣ____________

Имзои донишҷӯ__________________________

Замимаи 5

Нақшаи кории донишҷӯ оид ба таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ

____

Ном, насаб, номи падар

№

Таркиби қисматҳои кор, навъҳои асосии фаъолият_______________

Мӯҳлати иҷроиш__________________________

Ишораҳо доир ба иҷроиш______________

Имзои роҳбари барномаи таҷрибаомӯзӣ____________

Имзои донишҷӯ__________________________

Замимаи 6

Нақшаи кории донишҷӯ оид ба таҷрибаомӯзии пешаздипломӣ

____

Ном, насаб, номи падар

№

Таркиби қисматҳои кор, навъҳои асосии фаъолият_______________

Мӯҳлати иҷроиш__________________________

Ишораҳо доир ба иҷроиш______________

Имзои роҳбари барномаи таҷрибаомӯзӣ____________

Имзои донишҷӯ__________________________

Замимаи 7

Мундариҷа

Сарсухан

1..

2. ....

3. ....

4..

Руйхати адабиётҳои истифодашуда

Замимаҳо

Замимаи 8

Намунаи муқоваи ҳисоботи таҷрибаомӯзии таълимии донишҷӯ

ВАЗОРАТИ МОЛИЯИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ МОЛИЯ ВА ИҚТИСОДИ ТОҶИКИСТОН

Факултети технологияҳои иттилоотӣ дар иқтисодиёт

Кафедраи система ва технологияи иттилоотӣ дар иқтисодиёт

Ҳисобот

оид ба таҷрибаомӯзии таълимӣ

Иҷро кард: донишҷуи курси 1-уми ихтисоси
1-40010202- низом ва технологияи
иттилоотӣ дар иқтисодиёт
ном, насаб, номи падар
роҳбари таҷрибаомӯзӣ: унвон
ном, насаб ва номи падар

Душанбе 202_

Замимаи 9

Намунаи муқоваи ҳисоботи таҷрибаомӯзии истеҳсолии донишҷӯ

ВАЗОРАТИ МОЛИЯИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ МОЛИЯ ВА ИҚТИСОДИ ТОҶИКИСТОН

Факултети технологияҳои иттилоотӣ дар иқтисодиёт

Кафедраи система ва технологияи иттилоотӣ дар иқтисодиёт

Ҳисобот

оид ба таҷрибаомӯзии истеҳсолӣ

Иҷро кард: донишҷуи курси 3-юми ихтисоси
1-40010202- низом ва технологияи
иттилоотӣ дар иқтисодиёт
ном, насаб, номи падар
роҳбари таҷрибаомӯзӣ: унвон
ном, насаб ва номи падар

Душанбе 202_

Замимаи10

Намунаи муқоваи ҳисоботи таҷрибаомӯзии пешадипломии донишҷӯ

ВАЗОРАТИ МОЛИЯИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ МОЛИЯ ВА ИҚТИСОДИ ТОҶИКИСТОН

Факултети технологияҳои иттилоотӣ дар иқтисодиёт

Кафедраи система ва технологияи иттилоотӣ дар иқтисодиёт

Ҳисобот

оид ба таҷрибаомӯзии пешадипломӣ

Иҷро кард: донишҷуи курси 4-уми ихтисоси
1-40010202- низом ва технологияи
иттилоотӣ дар иқтисодиёт
ном, насаб, номи падар
роҳбари таҷрибаомӯзӣ: унвон
ном, насаб ва номи падар

Душанбе 202_